Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

26. veljače 2026.*

„Žalba – Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Tržište zračnog prijevoza tereta – Odluka Europske komisije kojom se utvrđuje povreda članka 101. UFEU-a, članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru i članka 8. Sporazuma između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu – Usklađivanje elemenata cijene usluga zračnog prijevoza tereta (dodatna naknada za gorivo, dodatna naknada za sigurnost i odbijanje plaćanja provizija na dodatne naknade) – Ulazne usluge prijevoza tereta – Mjesna nadležnost Komisije – Kvalificirani učinci”

U predmetu C-386/22 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 13. lipnja 2022.,

Martinair Holland NV, sa sjedištem u Haarlemmermeeru (Nizozemska), koji zastupaju F. Brouwer i R. Wesseling, *advocaten*

tužitelj,

a druga stranka u postupku je:

Europska komisija, koju zastupaju A. Dawes i C. Zois, u svojstvu agenata, uz asistenciju B. Doherty, *BL*

tuženik u prvostupanjskom postupku,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: I. Jarukaitis (izvjestitelj), predsjednik četvrtog vijeća, u svojstvu predsjednika petog vijeća, E. Regan i D. Gratsias, suci,

nezavisni odvjetnik: A. Rantos,

tajnik: R. Stefanova-Kamisheva, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 19. travnja 2024.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 5. rujna 2024.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: engleski

Presudu

1 Svojom žalbom društvo Martinair Holland NV (u daljnjem tekstu: Martinair) zahtijeva ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 30. ožujka 2022., Martinair Holland/Komisija (T-323/17, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2022:174), kojom je Opći sud odbio njegovu tužbu za poništenje Odluke Komisije C(2017) 1742 *final* od 17. ožujka 2017. u vezi s postupkom u skladu s člankom 101. UFEU-a, člankom 53. Sporazuma o EGP-u i člankom 8. Sporazuma između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu (Predmet AT.39258 – Zračni prijevoz tereta) (u daljnjem tekstu: sporna odluka), u dijelu u kojem se odnosi na njega i, podredno, djelomično poništenje te odluke.

Pravni okvir

Sporazum o zračnom prometu između EZ-a i Švicarske

2 Sporazum između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu, potpisan u Luxembourgu 21. lipnja 1999. i odobren u ime Europske zajednice Odlukom 2002/309/EZ, Euratom Vijeća i Komisije o Sporazumu o znanstvenoj i tehnološkoj suradnji od 4. travnja 2002. o sklapanju sedam sporazuma sa Švicarskom Konfederacijom (SL 2002., L 114, str. 73.; SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 60., str. 3.) (u daljnjem tekstu: Sporazum između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu), stupio je na snagu 1. lipnja 2002. Članci 8. i 9. tog sporazuma odgovaraju, *mutatis mutandis*, člancima 101. i 102. UFEU-a.

3 U skladu s člankom 11. navedenog sporazuma:

„1. Institucije Zajednice primjenjuju odredbe članaka 8. i 9. […] u skladu sa zakonodavstvom Zajednice, kako je određeno u Prilogu ovom Sporazumu, uzimajući u obzir potrebu bliske suradnje između institucija Zajednice i švicarskih tijela.

2. Švicarska tijela odlučuju u skladu s odredbama članaka 8. i 9. o prihvatljivosti svih sporazuma, odluka i usklađenih djelovanja,[…] koja se odnose na prometne pravce između Švicarske i trećih zemalja.” Ugovor o funkcioniranju Europske unije Člankom 101. stavkom 1.”

Ugovor o funkcioniranju Europske unije

4 Člankom 101. stavkom 1. UFEU-a određuje se:

„Budući da su nespojivi s unutarnjim tržištem, zabranjuju se: svi sporazumi među poduzetnicima, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje koji bi mogli utjecati na trgovinu među državama članicama i koji imaju za cilj ili posljedicu sprečavanje, ograničivanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu, a osobito oni kojima se

(a) neposredno ili posredno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene ili drugi trgovinski uvjeti;

(b) ograničuju ili nadziru proizvodnja, tržišta, tehnički razvoj ili ulaganja;

(c) vrši podjela tržišta ili izvora nabave;

[…]”

Sporazum o EGP-u

5 Članak 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994., L 1, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 106., str. 4.) (u daljnjem tekstu: Sporazum o EGP-u), *mutatis mutandis* odgovara članku 101. UFEU-a.

Okolnosti spora i sporna odluka

6 Okolnosti spora i sporna odluka, kako su izloženi u točkama 1. do 47. pobijane presude, za potrebe ovog postupka mogu se sažeti na sljedeći način.

7 Društvo Martinair je zračni prijevoznik koji posluje na tržištu usluga zračnog prijevoza tereta.

8 U sektoru prijevoza tereta, zračni prijevoznici terete prevoze zračnim putem (u daljnjem tekstu: prijevoznici). Općenito, prijevoznici pružaju usluge prijevoza tereta špediterima, koji u ime otpremnika organiziraju prijevoz tih tereta. Zauzvrat, ti špediteri plaćaju prijevoznicima cijenu koja se sastoji, s jedne strane, od cijena izračunatih po kilogramu i, s druge strane, od različitih dodatnih naknada.

Upravni postupak

9 Europska komisija zaprimila je 7. prosinca 2005. zahtjev za imunitet na temelju svoje Obavijesti o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2002., C 45, str. 3.) koji su podnijeli društvo Deutsche Lufthansa AG i njegova dva društva kćeri Lufthansa Cargo AG i Swiss International Air Lines AG. Prema tom zahtjevu, među nekoliko prijevoznika postojali su protutržišni kontakti koji su se odnosili na sastavne elemente cijene usluga koje se pružaju na tržištu zračnog prijevoza tereta, odnosno na uvođenje takozvanih dodatnih naknada za gorivo i za sigurnost, kao i na odbijanje tih prijevoznika da špediterima plate proviziju na dodatne naknade (u daljnjem tekstu: odbijanje plaćanja provizija).

10 Komisija je 14. i 15. veljače 2006. provela nenajavljene pretrage prostora nekoliko prijevoznika.

11 Nakon tih pretraga nekoliko je prijevoznika, među kojima i društvo Martinair, podnijelo zahtjev za oslobađanje od kazne na temelju Obavijesti o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela iz točke 9. ove presude.

12 Komisija je 19. prosinca 2007. uputila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku 27-orici prijevoznika, među kojima i društvu Martinair, koji su potom podnijeli pisana očitovanja. Saslušanje je održano od 30. lipnja do 4. srpnja 2008.

Prvotna odluka

13 Komisija je 9. studenoga 2010. donijela Odluku C(2010) 7694 *final* u vezi s postupkom u skladu s člankom 101. UFEU-a, člankom 53. Sporazuma o EGP-u i člankom 8. Sporazuma između Europske zajednice i Švicarske Konfederacije o zračnom prometu (Predmet COMP/39258 – Zračni prijevoz tereta) (u daljnjem tekstu: prvotna odluka). Ta je odluka upućena 21 prijevozniku, među kojima se nalazilo i društvo Martinair.

14 U navedenoj se odluci, u njezinu obrazloženju, navodi da su inkriminirani prijevoznici usklađivali svoje ponašanje u području određivanja cijena za pružanje usluga prijevoza tereta, dogovarajući se o dodatnoj naknadi za gorivo, dodatnoj naknadi za sigurnost i odbijanju plaćanja provizija, te da su na taj način sudjelovali u jedinstvenoj i trajnoj povredi članka 101. UFEU-a, članka 53. Sporazuma o EGP-u i članka 8. Sporazuma EZ-a i Švicarske o zračnom prometu, koja obuhvaća područje Europskog gospodarskog prostora (EGP) i Švicarske.

Presude od 16. prosinca 2015.

15 Presudom od 16. prosinca 2015., Martinair Holland/Komisija (T-67/11, EU:T:2015:984), Opći sud poništio je prvotnu odluku u dijelu u kojem se odnosila na društvo Martinair. U dvanaest drugih presuda od istog dana Opći sud također je poništio, u cijelosti ili djelomično, tu odluku u dijelu u kojem se odnosila na dvanaest drugih prijevoznika ili skupina prijevoznika.

16 Opći sud smatrao je da navedena odluka nije dovoljno obrazložena.

Sporna odluka

17 Komisija je 20. svibnja 2016. prijevoznicima iz prvotne odluke koji su protiv nje podnijeli tužbe Općem sudu uputila dopis u kojem ih je obavijestila o svojoj namjeri da ponovno donese odluku kojom se utvrđuje njihovo sudjelovanje u jedinstvenoj i trajnoj povredi članka 101. UFEU-a, članka 53. Sporazuma o EGP-u i članka 8. Sporazuma između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu na svim rutama navedenima u toj prvotnoj odluci. Dodijeljen im je rok od mjesec dana za podnošenje očitovanja. Svi su iskoristili tu mogućnost.

18 Komisija je 17. ožujka 2017. donijela spornu odluku, čiji su adresati 19 prijevoznika, među kojima i Martinair.

19 U spornoj se odluci navodi da su inkriminirani prijevoznici uskladili svoje ponašanje u području određivanja cijena za pružanje usluga prijevoza tereta u cijelom svijetu pomoću dodatne naknade za gorivo, dodatne naknade za sigurnost i odbijanja plaćanja provizija (u daljnjem tekstu: sporni zabranjeni sporazum), čime su počinili jedinstvenu i trajnu povredu članka 101. UFEU-a, članka 53. Sporazuma o EGP-u i članka 8. Sporazuma između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu.

20 U odjeljku 4 te odluke, naslovljenom „Opis činjenica”, Komisija je među ostalim navela da je istragom otkriven zabranjeni sporazum na svjetskoj razini koji se temelji na mreži dvostranih i višestranih kontakata koji su se održavali među konkurentima tijekom dugog razdoblja, a koji se odnosio na ponašanje koje su oni odlučili, predvidjeli ili namjeravali usvojiti u odnosu na različite elemente cijena za usluge prijevoza tereta navedene u prethodnoj točki. Naglasila je da je zajednički cilj te mreže kontakata bio uskladiti ponašanje konkurenata u području određivanja

cijena ili smanjenja nesigurnosti u pogledu njihove cjenovne politike. Zatim je opisala kontakte koji se odnose na dodatnu naknadu za gorivo, dodatnu naknadu za sigurnost i odbijanje plaćanja provizija, te je ocijenila činjenične dokaze koji se odnose, s jedne strane, na sporni zabranjeni sporazum u cijelosti i, s druge strane, na svakog od adresata navedene odluke.

21 U odjeljku 5. sporne odluke, naslovljenom „Primjena relevantnih pravila o tržišnom natjecanju”, Komisija je na činjenice u ovom predmetu primijenila članak 101. UFEU-a, pri čemu je pojasnila da upućivanja na taj članak također treba tumačiti kao upućivanja na članak 53. Sporazuma o EGP-u i članak 8. Sporazuma između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu, s obzirom na to da se te odredbe primjenjuju *mutatis mutandis*, osim ako nije drukčije određeno.

22 U tom pogledu, kad je riječ o nadležnosti, Komisija je ispitala granice svoje mjesne i vremenske nadležnosti za utvrđenje i sankcioniranje povrede pravilâ tržišnog natjecanja u ovom predmetu.

23 S jedne strane, u uvodnim izjavama 822. do 832. sporne odluke, koje čine njezin pododjeljak 5.2 pod nazivom „Nadležnost Komisije”, ona je u biti istaknula da, kao prvo, neće primijeniti članak 101. UFEU-a na sporazume i djelovanja koji prethode 1. svibnja 2004., a odnose se na rute između zračnih luka smještenih unutar Europske unije i zračnih luka smještenih izvan EGP-a (u daljnjem tekstu: rute između Unije i trećih zemalja), potom članak 53. Sporazuma o EGP-u na sporazume i djelovanja koji prethode 19. svibnja 2005., a odnose se na rute između Unije i trećih zemlja i rute između zračnih luka smještenih u državama koje su ugovorne stranke Sporazuma o EGP-u, a koje nisu članice Unije i zračnih luka smještenih u trećim zemljama (u daljnjem tekstu: rute EGP-a osim ruta između Unije i trećih zemalja i, zajedno s rutama između Unije i trećih zemalja, rute između EGP-a i trećih zemalja) i, konačno, članak 8. Sporazuma između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu na sporazume i djelovanja koji prethode 1. lipnja 2002., a odnose se na rute među zračnim lukama smještenima unutar Unije i švicarskih zračnih luka (u daljnjem tekstu: rute između Unije i Švicarske). Komisija je u uvodnoj izjavi 832. te odluke pojasnila da se njome „nije namjeravala utvrditi bilo kakva povreda članka 8. Sporazuma između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu koji se odnosi na usluge prijevoza tereta između Švicarske i trećih zemalja”.

24 S druge strane, u uvodnim izjavama 1036. do 1046. sporne odluke, koje čine pododjeljak 5.3.8. te odluke, naslovljen „Primjenjivost članka 101. [UFEU-a] i članka 53. Sporazuma o EGP-u na dolazne rute”, Komisija je iznijela razloge zbog kojih je odbila argumente nekoliko inkriminiranih prijevoznika prema kojima je prekoračila granice svoje mjesne nadležnosti s obzirom na pravila međunarodnog javnog prava time što je utvrdila i sankcionirala povredu tih dviju odredbi na rutama s polazištem iz trećih zemalja i odredištem u EGP-u (u daljnjem tekstu: dolazne rute i, kad je riječ o uslugama prijevoza tereta koje se nude na tim rutama: ulazne usluge prijevoza tereta).

25 Komisija je posebice u uvodnoj izjavi 1045. sporne odluke zaključila da su protutržišne prakse koje se odnose na ulazne usluge prijevoza tereta „mogle imati trenutne, bitne i predvidljive učinke u Uniji ili EGP-u, s obzirom da veći troškovi zračnog prometa prema EGP-u i stoga veće cijene uvezene robe, po svojoj prirodi mogu utjecati na potrošače unutar EGP-a”. Dodala je i da su, u ovom predmetu, te prakse mogle imati takve učinke i na pružanje usluga zračnog prijevoza tereta koje u EGP-u pružaju drugi prijevoznici, između čvorišta („hubs”) u EGP-u kojima se služe prijevoznici iz trećih zemalja i odredišnih zračnih luka tih pošiljaka u EGP-u koje nisu opsluživali prijevoznici iz trećih zemalja.

26 Osim toga, u uvodnoj izjavi 1046. iste odluke Komisija je istaknula da se sporni zabranjeni sporazum „provodio na svjetskoj razini”, da su dogovori koji se odnose na dolazne rute sastavni dio jedinstvene i trajne povrede članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u i da je ujednačena primjena dodatnih naknada na svjetskoj razini ključni element tog zabranjenog sporazuma.

27 Pododjeljak 5.3. sporne odluke, koji se odnosi na primjenu, u ovom predmetu, članka 101. UFEU-a, članka 53. Sporazuma o EGP-u i članka 8. Sporazuma između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu, sadržava njezine uvodne izjave 833. do 1052. Kao prvo, Komisija je u uvodnoj izjavi 846. navedene odluke utvrdila da su inkriminirani prijevoznici uskladili svoje ponašanje ili utjecali na određivanje cijena, „što je u konačnici dovelo do određivanja cijene u odnosu na” dodatnu naknadu za gorivo, dodatnu naknadu za sigurnost i plaćanje špediterima provizije na dodatne naknade. U uvodnoj izjavi 861. iste odluke Komisija je smatrala da „opći sustav usklađivanja ponašanja pri određivanju cijena za usluge prijevoza tereta” koji je otkrila njezina istraga pokazuje da postoji „složena povreda koja se sastoji od različitih postupaka koji [bi se mogli] kvalificirati kao sporazum ili kao usklađeno djelovanje u okviru kojih [su] konkurenti rizike tržišnog natjecanja svjesno zamijenili stvarnom međusobnom suradnjom”.

28 Kao drugo, u uvodnoj izjavi 869. sporne odluke Komisija je utvrdila da „predmetno ponašanje predstavlja jedinstvenu i trajnu povredu članka 101. [UFEU-a]”, pri čemu je u uvodnim izjavama 870. do 902. te odluke pojasnila da predmetni dogovori imaju jedinstven protutržišni cilj, koji se sastoji od ograničavanja tržišnog natjecanja u sektoru prijevoza tereta unutar EGP-a, da su se odnosili na pružanje usluga prijevoza tereta i određivanje njihovih cijena, da su se odnosili na iste poduzetnike, da su bili jedinstvene i trajne prirode i da su se odnosili na tri sastavna dijela, odnosno na dodatnu naknadu za gorivo, naknadu za sigurnost i odbijanje plaćanja provizija. U tom je okviru Komisija u uvodnoj izjavi 881. te odluke navela da je društvo Martinair sudjelovalo u ta tri dijela.

29 Kao treće, u uvodnoj izjavi 903. te odluke Komisija je iznijela da je cilj predmetnog protutržišnog ponašanja ograničiti tržišno natjecanje u najmanju ruku unutar Unije, u EGP-u i Švicarskoj. U uvodnoj izjavi 917. te odluke u biti je dodala da stoga nije nužno da se u razmatranje uzmu konkretni učinci tog ponašanja.

30 Kao četvrto, u uvodnim izjavama 972. do 1021. sporne odluke Komisija je ispitala propise sedam trećih zemalja za koje je nekoliko inkriminiranih prijevoznika tvrdilo da im nalažu međusobno usklađivanje u pogledu dodatnih naknada, i koji stoga sprečavaju primjenu relevantnih pravila tržišnog natjecanja. Komisija je smatrala da ti prijevoznici nisu dokazali da su djelovali pod prisilom tih trećih zemalja.

31 Kao peto, u uvodnim izjavama 1024. do 1035. navedene odluke Komisija je utvrdila da je jedinstvena i trajna povreda mogla znatno utjecati na trgovinu među državama članicama, ugovornim strankama Sporazuma o EGP-u i ugovornim strankama Sporazuma između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu.

32 Odjeljak 7. sporne odluke, naslovljen „Trajanje povrede”, sadržava uvodne izjave 1146. do 1169. te odluke. Kao što proizlazi iz uvodne izjave 1146. te odluke, Komisija je smatrala da je sporni zabranjeni sporazum počeo 7. prosinca 1999. i da je trajao do 14. veljače 2006. U toj uvodnoj izjavi 1146. pojasnila je da je tim zabranjenim sporazumom povrijeđen:

– članak 101. UFEU-a, od 7. prosinca 1999. do 14. veljače 2006., u pogledu zračnog prometa između zračnih luka smještenih unutar Unije;

– članak 101. UFEU-a, od 1. svibnja 2004. do 14. veljače 2006., u pogledu zračnog prometa na rutama između Unije i trećih zemalja;

– članak 53. Sporazuma o EGP-u, od 7. prosinca 1999. do 14. veljače 2006., u pogledu zračnog prometa između zračnih luka smještenih unutar EGP-a;

– članak 53. Sporazuma o EGP-u, od 19. svibnja 2005. do 14. veljače 2006., u pogledu zračnog prometa na rutama EGP-a osim ruta između Unije i trećih zemalja;

– članak 8. Sporazuma EZ – Švicarska o zračnom prometu, od 1. lipnja 2002. do 14. veljače 2006., u pogledu zračnog prometa na rutama između Unije i Švicarske.

33 U uvodnoj izjavi 1169. iste odluke Komisija je istaknula da je povreda u pogledu društva Martinair trajala od 22. siječnja 2001. do 14. veljače 2006.

34 U odjeljku 8. sporne odluke Komisija je ispitala korektivne mjere koje treba poduzeti i novčane kazne koje treba izreći, pozivajući se na Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58.).

35 Članci 1., 3. i 4. izreke sporne odluke glase kako slijedi:

„Članak 1.

Time što su uskladili svoje ponašanje u području određivanja cijena za pružanje usluga zračnog prijevoza tereta u cijelom svijetu u pogledu dodatne naknade za gorivo, dodatne naknade za sigurnost i odbijanja plaćanja provizija na dodatne naknade, sljedeći poduzetnici počinili su jedinstvenu i trajnu povredu članka 101. [UFEU-a], članka 53. [Sporazuma o EGP-u] i članka 8. [Sporazuma između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu] kad je riječ o sljedećim rutama u sljedećim razdobljima.

1. Sljedeći su poduzetnici povrijedili članak 101. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o EGP-u kad je riječ o rutama između zračnih luka unutar EGP-a u sljedećim razdobljima

   […]

   (n) [Martinair], od 22. siječnja 2001. do 14. veljače 2006.;

   […]

2. Sljedeći su poduzetnici povrijedili članak 101. UFEU-a kad je riječ o rutama [između Unije i trećih zemalja] u sljedećim razdobljima:

   […]

(n) [Martinair], od 1. svibnja 2004. do 14. veljače 2006.;

[…]

3. Sljedeći su poduzetnici povrijedili članak 53. Sporazuma o EGP-u kad je riječ o rutama [EGP-a, osim ruta između Unije i trećih zemalja] u sljedećim razdobljima:

[…]

(n) [Martinair], od 19. svibnja 2005. do 14. veljače 2006.;

[…]

4. Sljedeći su poduzetnici povrijedili članak 8. [Sporazuma između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu] kad je riječ o rutama [između Unije i Švicarske] u sljedećim razdobljima:

[…]

(n) [Martinair], od 1. lipnja 2002. do 14. veljače 2006.;

[…]

Članak 3.

Sljedeće novčane kazne izriču se za jedinstvenu i trajnu povredu iz članka 1. ove Odluke […]::

[…]

(m) [Martinair]: 15 400 000 [eura];

[…]

Članak 4.

Poduzetnici iz članka 1. moraju odmah prestati s jedinstvenom i trajnom povredom iz navedena članka, ako to još nisu učinili.

Oni će se suzdržati i od svakog djelovanja ili ponašanja koje bi imalo jednak ili sličan cilj ili učinak.”

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

36 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 29. svibnja 2017. društvo Martinair pokrenulo je postupak za, kao prvo, poništenje sporne odluke u cijelosti u dijelu u kojem se odnosi na njega; podredno, poništenje članka 1. stavka 2. točke (n) i članka 1. stavka 3. točke (n) te odluke u dijelu u kojem ga je Komisija smatrala odgovornim za povredu na dolaznim rutama, kao i poništenje članka 1. stavka 1. točke (n), članka 1. stavka 2. točke (n), stavka 3. točke (n) i stavka 4. točke (n) navedene odluke, u dijelu u kojem je Komisija utvrdila da jedinstvena i trajna povreda uključuje odbijanje plaćanja provizija.

37 U prilog toj tužbi društvo Martinair je istaknulo tri tužbena razloga.

38 Među tim tužbenim razlozima, drugi se temeljio na Komisijinoj nenadležnosti za primjenu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u na ulazne usluge prijevoza tereta. Osim toga, Opći sud je po službenoj dužnosti istaknuo tužbeni razlog koji se temelji na Komisijinoj nenadležnosti u pogledu Sporazuma između EZ-a i Švicarske o zračnom prometu za utvrđivanje i sankcioniranje povrede članka 53. Sporazuma o EGP-u za rute između zračnih luka smještenih u državama koje su ugovorne stranke Sporazuma o EGP-u, a koje nisu članice Unije i zračnih luka smještenih u Švicarskoj.

39 Odlukom od 1. srpnja 2019. taj je predmet spojen s predmetom T-325/17, KLM/Komisija, u svrhu usmenog dijela postupka.

40 Pobijanom presudom Opći sud odbio je sve te tužbene razloge, uključujući i onaj koji je istaknuo po službenoj dužnosti. Međutim, u okviru potonjeg tužbenog razloga utvrdio je da je Komisija priznala da je moguće da je „nenamjerno”, prilikom utvrđivanja novčanih kazni, u vrijednost prihoda od prodaje uključila prihod koji su određeni inkriminirani prijevoznici ostvarili na rutama EGP-a, osim ruta između Unije i Švicarske, tijekom predmetnog razdoblja, pri čemu je smatrao da to utječe samo na prihode koje treba uzeti u obzir u svrhu izračuna osnovnog iznosa tih novčanih kazni.

Zahtjevi stranaka u žalbenom postupku

41 Društvo Martinair u svojoj žalbi od Suda zahtijeva da:

– ukine pobijanu presudu u dijelu u kojem se njome utvrđuje da je Komisija nadležna za primjenu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u na ulazne usluge zračnog prijevoza tereta na rutama između EGP-a i trećih zemalja; i

– u cijelosti poništi spornu odluku, ili, podredno, da tu odluku djelomično ukine u dijelu u kojem se njome utvrđuje da je društvo Martinair povrijedilo članak 101. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o EGP-u kad je riječ o ulaznim uslugama zračnog prijevoza tereta na rutama između EGP-a i trećih zemalja; i

– u svakom slučaju, naloži Komisiji snošenje svih troškova, uključujući troškove društva Martinair pred Općim sudom.

42 Komisija zahtijeva od Suda da:

– odbije žalbu i društvu Martinair naloži snošenje troškova;

– podredno, u slučaju da Sud prihvati žalbu, vrati predmet na ponovno suđenje Općem sudu i naknadno odluči o troškovima.

O žalbi

43 U potporu svojoj žalbi društvo Martinair ističe samo jedan žalbeni zahtjev, kojim ističe da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava i povrijedio svoju obvezu obrazlaganja zaključivši da su ulazne usluge prijevoza tereta obuhvaćene područjem primjene članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u.

44 Taj je žalbeni razlog podijeljen u četiri dijela. Prvim dijelom, društvo Martinair tvrdi da je Opći sud povrijedio svoju obvezu obrazlaganja, počinio pogrešku koja se tiče prava i povrijedio prethodno navedene odredbe time što je smatrao da ulazne usluge prijevoza tereta proizvode učinke relevantne za utvrđivanje nadležnosti Komisije. Drugim dijelom, ono tvrdi da je Opći sud počinio iste povrede i istu pogrešku koja se tiče prava time što je presudio da prakse u pogledu ulaznih usluga prijevoza tereta proizvode vjerojatne učinke u EGP-u. Trećim dijelom, ono tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je svojim obrazloženjem zamijenio Komisijino obrazloženje i nezakonito prebacio teret dokazivanja, kako bi zaključio da prakse koje se odnose na ulazne usluge prijevoza tereta proizvode kvalificirane učinke u EGP-u. Četvrtim dijelom, ono tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava i povrijedio navedene odredbe zaključivši kako jedinstvena i trajna povreda može proširiti nadležnost Komisije na ponašanja koja su se dogodila izvan EGP-a.

Prvi dio, koji se odnosi na postojanje relevantnih učinaka u EGP-u na temelju kojih se može utvrditi nadležnost Komisije u pogledu ulaznih usluga prijevoza tereta

Argumentacija stranaka

45 Društvo Martinair tvrdi da je Opći sud, kako bi utvrdio postojanje dovoljno uske veze s EGP-om unatoč utvrđenju iz točke 139. pobijane presude, prema kojem se gotovo sva prodaja ulaznih usluga prijevoza tereta odvija izvan EGP-a, u točki 141. te presude iznio pretpostavku da predmetne dodatne naknade mogu ne samo utjecati na ukupnu cijenu naplaćenu špediterima, nego i na sekundarnoj razini utjecati na cijene koje špediteri naplaćuju za svoje usluge svojim klijentima, u dijelu u kojem na cijenu svojih paketa usluga prenose eventualni dodatni trošak koji proizlazi iz predmetnog zabranjenog sporazuma. Iz toga je u točki 142. navedene presude zaključio da povećanje tih cijena može također utjecati na tarife koje otpremnici koji kupuju usluge od špeditera primjenjuju na robu poslanu krajnjim kupcima unutar EGP-a.

46 Međutim, takvi učinci nisu ni utvrđeni ni dovoljno relevantni da bi proizveli kvalificirane učinke u smislu presude od 6. rujna 2017., Intel/Komisija (C-413/14 P, EU:C:2017:632). Naime, ti učinci ovise o samostalnoj i pretpostavljenoj odluci špeditera i otpremnika da prebace dodatni trošak na svoje klijente, a da ih društvo Martinair nije potaknulo na bilo kakvo ponašanje unutar EGP-a. S druge strane, u predmetu u kojem je donesena navedena presuda posljedice na tržišno natjecanje bile su namjeran rezultat samog postupanja društva Intel Corporation Inc. Osim toga, u ovom slučaju nije riječ o svjetskom tržištu, nego o nekoliko lokalnih tržišta, te se tržišno natjecanje za ulazne usluge prijevoza tereta nije odvijalo u EGP-u.

47 Osim toga, učinci koji se sastoje od povećanja cijena robe uvezene u EGP, čak i pod pretpostavkom da su vjerojatni, nisu trenutačni i stoga nisu dovoljno povezani s ponašanjem izvan EGP-a da bi se mogla utvrditi dovoljna veza s EGP-om. Kada bi se prihvatio pristup Općeg suda, svako ponašanje izvan EGP-a u lancu vrijednosti svjetskog značaja moglo bi imati učinak unutar EGP-a. Takvo široko tumačenje kriterija koji se temelji na kvalificiranim učincima protutržišnih praksi u Uniji (u daljnjem tekstu: kriterij kvalificiranih učinaka) lišilo bi ga smisla u kontekstu globaliziranih gospodarstava i distribucijskih mreža.

48 Stoga je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da su neizravni i, u svakom slučaju, nebitni učinci dovoljni za utvrđivanje kvalificiranih učinaka koji se zahtijevaju na unutarnjem tržištu. Osim toga, on je povrijedio svoju obvezu obrazlaganja time što se oslonio na niz pretpostavljenih i špekulativnih učinaka, koji se stoga ne mogu provjeriti, umjesto da je utvrdio postojanje dovoljne i trenutačne povezanosti predmetnih praksi s EGP-om.

49 Suprotno onomu što tvrdi Komisija, ovaj je dio dopušten jer se njime ne osporavaju činjenice, nego pravna kvalifikacija navodnih učinaka na temelju kojih je Opći sud zaključio da postoje kvalificirani učinci.

50 Komisija ističe da ovaj dio treba odbaciti jer je nedopušten, u dijelu u kojem se odnosi na činjenične ocjene Općeg suda, a u preostalom dijelu treba ga odbiti kao neosnovan.

Ocjena Suda

51 Kao prvo, valja podsjetiti na to da se kriterijem kvalificiranih učinaka, poput kriterija koji se temelji na mjestu provedbe protutržišnih djelovanja, nastoji postići cilj obuhvaćanja ponašanja koja se, doduše, nisu odvijala na području Unije ili, ovisno o slučaju, EGP-a, ali čiji se protutržišni učinci mogu osjetiti na tržištu Unije ili EGP-a. Stoga, kriterij kvalificiranih učinaka omogućuje opravdanje primjene prava tržišnog natjecanja Unije ili EGP-a, s obzirom na međunarodno javno pravo, kada je vjerojatno da predmetno ponašanje proizvodi trenutačan i bitan učinak unutar Unije ili EGP-a. U tom pogledu, dovoljno je uzeti u obzir vjerojatne učinke ponašanja na tržišno natjecanje kako bi uvjet koji se odnosi na zahtjev predvidljivosti bio ispunjen. Osim toga, za ispunjenje zahtjeva trenutačnosti dovoljno je da predmetno postupanje „može” imati trenutačan učinak u Uniji ili EGP-u (vidjeti, u tom smislu, presudu od 6. rujna 2017., Intel/Komisija, C-413/14 P, EU:C:2017:632, t. 45., 49., 51. i 52.).

52 Stoga, kao što to tvrdi društvo Martinair, kako bi se utvrdilo da je kriterij kvalificiranih učinaka ispunjen, Komisija treba utvrditi da predmetne prakse imaju predvidljive, trenutačne i bitne učinke u Uniji ili, kao u ovom slučaju, u EGP-u, a na koje je kriterije Opći sud uostalom podsjetio u točkama 122. i 143. pobijane presude. Međutim, suprotno onomu što društvo Martinair tvrdi u svojoj argumentaciji iznesenoj u ovom dijelu svojeg jedinog žalbenog razloga, Opći sud se u točkama 141. i 142. pobijane presude nije udaljio od tog kriterija, smatrajući da su učinci koji su samo neizravni, netrenutačni i spekulativni i, u svakom slučaju, nebitni, dovoljni da bi se utvrdilo postojanje kvalificiranih učinaka u smislu sudske prakse navedene u prethodnoj točki ove presude.

53 Kao što to proizlazi iz tumačenja točaka 117., 118., 121. i 134. do 143. pobijane presude, te su točke 141. i 142. dio analize Općeg suda koja se odnosi na ocjenu relevantnosti prvog razloga na koji se Komisija oslonila u uvodnoj izjavi 1045. sporne odluke kako bi utemeljila svoje utvrđenje prema kojem je kriterij kvalificiranih učinaka u ovom slučaju bio ispunjen. Taj se razlog sastojao od „povećanih troškova zračnog prijevoza prema EGP-u i stoga viših cijena uvezene robe, što po svojoj naravi može imati učinke na potrošače unutar EGP-a” (u daljnjem tekstu: učinak na cijenu uvezene robe), što je razlog na koji se Opći sud pozvao kao na „učinak o kojem je riječ”, u pogledu kojeg je društvo Martinair tvrdilo da se ne ubraja među učinke spornog ponašanja koje Komisija može uzeti u obzir za potrebe primjene kriterija kvalificiranih učinaka.

54 Budući da se točke 141. i 142. pobijane presude stoga ne odnose na pitanje je li učinak na cijenu uvezene robe bio predvidljiv, bitan i trenutačan, ne može se smatrati da je Opći sud u tim točkama smatrao da su neizravni, netrenutačni, spekulativni i, u svakom slučaju, nebitni učinci

dovoljni za utvrđivanje postojanja kvalificiranih učinaka unutar EGP-a. Stoga, budući da se temelji na pogrešnom tumačenju pobijane presude, prvi dio argumentacije iznesene u potporu ovom dijelu žalbenog razloga treba odbiti kao neosnovan.

55 Kao drugo, s obzirom na to da društvo Martinair namjerava dovesti u pitanje ocjenu Općeg suda, kako je iznesena u točkama 141. i 142. pobijane presude, prema kojoj je sporno ponašanje imalo učinak na cijene uvezene robe, valja podsjetiti na to da je, u skladu s člankom 256. stavkom 1. drugim podstavkom UFEU-a i člankom 58. prvim stavkom Statuta Suda Europske unije, žalba ograničena na pitanja prava.

56 Stoga, kad Opći sud utvrdi ili ocijeni činjenice, Sud je nadležan jedino za provođenje, na temelju članka 256. UFEU-a, nadzora njihove pravne kvalifikacije i njezinih pravnih posljedica (vidjeti, u tom smislu, presude od 28. svibnja 1998., Deere/Komisija, C-7/95 P, EU:C:1998:256, t. 21. i od 11. siječnja 2024., Planistat Europe i Charlot/Komisija, C-363/22 P, EU:C:2024:20, t. 50. i navedenu sudsku praksu).

57 Nasuprot tome, Opći je sud jedini nadležan utvrđivati i ocjenjivati relevantne činjenice te ocjenjivati dokaze. Naime, ako su ti dokazi prikupljeni na pravilan način i ako su poštovana opća načela prava kao i pravila postupka primjenjiva u području tereta dokazivanja i izvođenja dokaza, ocjena dokazne vrijednosti podnesenih elemenata isključivo je na Općem sudu. Ocjenjivanje tih činjenica i dokaza dakle nije, osim u slučaju njihova iskrivljavanja, pitanje prava koje je kao takvo podložno nadzoru Suda u okviru žalbe (presude od 28. svibnja 1998., Deere/Komisija, C-7/95 P, EU:C:1998:256, t. 22. i od 18. ožujka 2021., Pometon/Komisija, C-440/19 P, EU:C:2021:214, t. 50. i navedena sudska praksa).

58 U ovom predmetu društvo Martinair, u biti, tvrdi da je učinak na cijene uvezene robe ovisio isključivo o samostalnoj i pretpostavljenoj odluci špeditera i otpremnika da dodatne troškove koji proizlaze iz spornog zabranjenog sporazuma prenesu na njihove klijente i da se tržišno natjecanje za ulazne usluge prijevoza tereta odvijalo na lokalnim tržištima koja se nalaze izvan EGP-a, što predstavlja prepreku mogućnosti da se u ovom slučaju utvrdi postojanje učinaka na koje se Komisija mogla osloniti u svrhu primjene kriterija kvalificiranih učinaka.

59 Društvo Martinair time osporava utvrđenja Općeg suda iz točaka 139. do 142. pobijane presude. Međutim, u tim se točkama Opći sud ograničio na iznošenje i ocjenu činjenica, kako proizlaze iz uvodnih izjava 14., 17. i 70. sporne odluke kao i iz odgovora stranaka na mjere upravljanja postupkom koje je donio, samo kako bi provjerio je li utvrđen učinak na cijene uvezene robe, koji je Komisija uzela kao razlog koji joj omogućuje primjenu kriterija kvalificiranih učinaka, a da ih pritom nije pravno kvalificirao. Naime, kao što to osobito proizlazi iz točke 143. pobijane presude, Opći sud tek je nakon toga provjerio može li taj učinak biti obuhvaćen pojmom „kvalificiranih učinaka”, u smislu sudske prakse navedene u točki 51. ove presude.

60 Stoga valja utvrditi da društvo Martinair tom argumentacijom zapravo poziva Sud da provede novu ocjenu činjenica koje je Opći sud iznio i ocijenio u tim točkama 139. do 142., što nije u nadležnosti Suda u žalbenom postupku, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 57. ove presude, s obzirom na to da nije istaknuto nikakvo iskrivljavanje tih činjenica. Ta se argumentacija stoga mora odbiti kao nedopuštena.

61 Osim toga, budući da društvo Martinair spomenutom argumentacijom navedenom u točkama 46. do 48. ove presude također nastoji dovesti u pitanje bitnu i trenutačnu prirodu tih učinaka, u smislu sudske prakse navedene u točki 51. te presude, valja istaknuti da je pitanje je li učinak na cijene uvezene robe bio bitan i trenutačan, kako se to zahtijeva tom sudskom praksom, Opći sud ispitao u točkama 164. do 174. odnosno 175. do 183. pobijane presude.

62 Kad je riječ o bitnoj prirodi učinka na cijene uvezene robe, društvo Martinair tvrdi samo da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da su „u svakom slučaju nebitni" učinci dovoljni za utvrđivanje postojanja kvalificiranih učinaka.

63 No, u skladu s člankom 256. stavkom 1. drugim podstavkom UFEU-a i člankom 58. prvim stavkom Statuta Suda Europske unije kao i člankom 168. stavkom 1. točkom (d) i člankom 169. stavkom 2. Poslovnika Suda proizlazi da se u žalbi moraju točno navesti osporavani dijelovi presude čije se ukidanje traži kao i pravni argumenti koji posebno podupiru taj zahtjev, inače će žalba ili dotični žalbeni razlog biti nedopušteni. Stoga elementi žalbe koji ne sadržavaju nikakvu argumentaciju kojom se konkretno identificira pogreška koja se tiče prava koju sadržava pobijana presuda ne ispunjavaju taj zahtjev i treba ih odbaciti kao nedopuštene (presuda od 4. listopada 2024., Ferriere Nord/Komisija, C-31/23 P, EU:C:2024:851, t. 51. i 52. i navedena sudska praksa).

64 Dakle, valja utvrditi da takva općenita tvrdnja ne ispunjava te zahtjeve. Stoga, u dijelu u kojem se odnosi na ocjenu Općeg suda o bitnoj prirodi učinka na cijene uvezene robe, argumentaciju društva Martinair treba odbaciti kao nedopuštenu.

65 Što se tiče trenutačnosti učinka na cijene uvezene robe, Opći sud najprije je u točkama 175. do 178. pobijane presude izložio pravne kriterije s obzirom na koje ocjenjuje je li ta trenutačnost utvrđena u ovom slučaju. U tom je pogledu, među ostalim, naveo da intervencija špeditera nije sama po sebi takve naravi da bi prekinula uzročno-posljedični lanac između spornog postupanja i tog učinka i stoga istoga lišila trenutačnog učinka, s obzirom na to da on objektivno proizlazi iz predmetnog zabranjenog sporazuma, u skladu s uobičajenim funkcioniranjem tržišta, i stoga ne prekida taj lanac, nego ga nastavlja.

66 Zatim je u točkama 179. do 182. te presude odbio argumente koje mu je društvo Martinair iznijelo kako bi osporilo trenutačnost učinka na cijene uvezene robe.

67 Tako je u točki 179. navedene presude odbio Martinairovu argumentaciju prema kojoj su postojale konkretne indicije da je barem dio cijena koje su špediteri naplaćivali otpremnicima tijekom predmetnog razdoblja bio rezultat protutržišnih praksi zbog kojih je Komisija sankcionirala špeditere. U tom je pogledu istaknuo da Martinair nije dokazao, pa čak ni tvrdio, da su se u okviru tih praksi špediteri nezakonito uskladili kako bi na otpremnike prevalili dodatne troškove koje su morali platiti i da nije dokazao ni da su navedene prakse mogle spriječiti špeditere da prenesu taj dodatni trošak na otpremnike.

68 U točki 180. iste presude Opći sud utvrdio je da društvo Martinair, s jedne strane, nije potkrijepilo svoj argument prema kojem je razina dodatnih naknada koje su špediteri naplaćivali otpremnicima prelazila razinu dodatnih naknada koje su ti špediteri plaćali inkriminiranim prijevoznicima i, s druge strane, da nije objasnilo zašto špediteri nisu mogli istodobno prenijeti dodatni trošak koji proizlazi iz jedinstvene i trajne povrede na otpremnike te im naplatiti dodatne naknade u ukupnom iznosu većem od iznosa dodatnih naknada koje su sami morali platiti inkriminiranim prijevoznicima.

69 Iz toga je u točki 181. pobijane presude zaključio da se ne može smatrati da predvidljivo prebacivanje dodatnog troška na otpremnike sa sjedištem u EGP-u proizlazi iz protutržišnih praksi zbog kojih je Komisija sankcionirala špeditere i da je stoga skrivljeno ili da nije povezano s uobičajenim funkcioniranjem tržišta.

70 U točki 182. te presude Opći sud također je odbio argument društva Martinair koji se temeljio na „kupovnoj moći” koju su ostvarivali špediteri jer društvo Martinair o tome nije podnijelo dokaz niti je objasnilo kako se time moglo prekinuti uzročno-posljedični lanac između spornog ponašanja i nastanka učinka na cijene uvezene robe.

71 Naposljetku je u točki 183. pobijane presude iz tih elemenata zaključio da je učinak na cijene uvezene robe bio u potrebnoj mjeri trenutačan.

72 Međutim, s jedne strane, Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava kada je u točkama 175. do 178. pobijane presude smatrao da intervencija trećih osoba, kao što su špediteri, po svojoj prirodi ne lišava učinke spornog ponašanja njihove trenutačnosti, s obzirom na to da ta intervencija objektivno proizlazi iz predmetnog zabranjenog sporazuma, u skladu s uobičajenim funkcioniranjem tržišta.

73 Ta ocjena nije dovedena u pitanje sudskom praksom proizišlom iz presude od 6. rujna 2017., Intel/Komisija (C-413/14 P, EU:C:2017:632), na koju se društvo Martinair poziva.

74 Naime, iz te presude ne proizlazi to da samo posljedice na tržišno natjecanje koje su namjerna posljedica isključivog ponašanja poduzetnika protiv kojeg se vodi postupak zbog povrede članka 101. UFEU-a ili članka 102. UFEU-a ispunjavaju uvjet trenutačnosti koji se zahtijeva kako bi se utvrdilo da protutržišno ponašanje ispunjava kriterij kvalificiranih učinaka.

75 Usto, iz navedene presude ne proizlazi da je Sud u njoj usvojio definiciju trenutačnosti učinaka koja vrijedi samo za svjetsko tržište, što isključuje slučaj, o kojem se, prema Martinairovu mišljenju, radi u ovom predmetu, u kojem je riječ o više lokalnih tržišta.

76 S druge strane, u dijelu u kojem društvo Martinair tvrdi da je, u okolnostima ovog predmeta, prebacivanje dodatnih naknada ovisilo o neovisnoj odluci špeditera i otpremnika, on zapravo poziva Sud da provede novu ocjenu činjenica koje je Opći sud iznio i ocijenio u točkama 179. do 182. pobijane presude, a da se pritom ne poziva na njihovo iskrivljavanje. Uzimajući u obzir sudsku praksu navedenu u točki 57. ove presude, ti argumenti moraju se dakle odbaciti kao nedopušteni.

77 Iz prethodno navedenog proizlazi da Martinairovu argumentaciju navedenu u točkama 46. do 48. ove presude, s obzirom na to da nije nedopuštena zbog razloga navedenih u točkama 58. do 60., 62. do 64. i 76. ove presude, treba odbiti kao neosnovanu.

78 Kao treće, valja podsjetiti na to da obveza obrazlaganja koju Opći sud ima na temelju članka 36. Statuta Suda Europske unije u vezi s njegovim člankom 53. prvim stavkom nalaže Općem sudu da jasno i nedvosmisleno iznese svoje rasuđivanje kako bi se zainteresiranim osobama omogućilo da se upoznaju s razlozima donošenja odluke, a Sudu da izvrši svoj sudski nadzor (presude od 11. travnja 2013., Mindo/Komisija, C-652/11 P, EU:C:2013:229, t. 29. i od 26. rujna 2024., Covestro Deutschland i Njemačka/Komisija, C-790/21 P i C-791/21 P, EU:C:2024:792, t. 113. i navedena sudska praksa).

79 Međutim, tom se obvezom Općem sudu ne nalaže da pruži obrazloženje kojim bi se, iscrpno i pojedinačno, osvrnuo na sve tvrdnje koje su iznijele stranke u sporu. Obrazloženje stoga može biti implicitno pod uvjetom da se njime zainteresiranim osobama omogućava da saznaju razloge na kojima je Opći sud utemeljio odluku, a Sudu da raspolaže s dovoljno elemenata za obavljanje nadzora u okviru žalbenog postupka (presude od 7. siječnja 2004., Aalborg Portland i dr./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, EU:C:2004:6, t. 372. i od 26. rujna 2024., Covestro Deutschland i Njemačka/Komisija, C-790/21 P i C-791/21 P, EU:C:2024:792, t. 114. i navedena sudska praksa).

80 Također valja podsjetiti na to da navedena obveza obrazlaganja predstavlja bitnu postupovnu pretpostavku koju treba razlikovati od pitanja osnovanosti obrazloženja, koje se odnosi na materijalnu zakonitost spornog akta (presude od 2. travnja 1998., Komisija/Sytraval i Brink's France, C-367/95 P, EU:C:1998:154, t. 67. i od 4. listopada 2024., UPL Europe i Indofil Industries (Netherlands)/Komisija, C-262/23 P, EU:C:2024:862, t. 134. i navedena sudska praksa).

81 Međutim, navodeći da je Opći sud povrijedio svoju obvezu obrazlaganja time što se oslonio na niz navodnih, špekulativnih i stoga neprovjerljivih učinaka, umjesto da je utvrdio postojanje dovoljne i neposredne veze s EGP-om, društvo Martinair zapravo osporava osnovanost razloga iznesenih u točkama 139. do 143. pobijane presude. Stoga se na takvoj tvrdnji ne može temeljiti prigovor koji se temelji na tome da je Opći sud povrijedio svoju obvezu obrazlaganja.

82 Iz toga slijedi da prvi dio jedinog žalbenog razloga treba odbaciti kao djelomično nedopušten i odbiti kao djelomično neosnovan.

Drugi dio, koji se odnosi na vjerojatne učinke praksi koje se odnose na ulazne usluge prijevoza tereta

Argumentacija stranaka

83 Društvo Martinair tvrdi, što se tiče učinaka koje treba uzeti u obzir u okviru utvrđivanja kriterija kvalificiranih učinaka, da se zahtjevima predvidljivosti, bitnosti i trenutačnosti učinaka ponašanja na tržišno natjecanje dodaje i zahtjev vjerojatnosti takvih učinaka. Taj zahtjev vjerojatnosti stroži je od puke činjenice da predmetno postupanje „može" imati učinke u EGP-u. Kako bi se Komisija mogla pozvati na svoju nadležnost, zahtijeva se ne samo da je moguće, nego i da je više vjerojatno nego što je nemoguće da učinci nastanu u EGP-u.

84 U tom pogledu, kao prvo, Opći sud povrijedio je svoju obvezu obrazlaganja, počinio pogrešku koja se tiče prava i povrijedio članak 101. UFEU-a time što je u točkama 128. do 132. pobijane presude smatrao da kvalifikacija predmetne povrede kao povrede „s obzirom na cilj" čini suvišnom svaku ocjenu vjerojatnosti nastanka učinaka unutar EGP-a. Stoga je u točki 133. te presude pogrešno odbio Martinairovu argumentaciju u tom pogledu.

85 Iz činjenice da neka vrsta postupanja općenito ima za cilj ograničiti tržišno natjecanje ne može se zaključiti da ono automatski dovodi do ograničenja tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu. Točno je da nije riječ o dokazivanju postojanja stvarnih učinaka u EGP-u. Međutim, kako bi utvrdila svoju nadležnost u pogledu ponašanja izvan EGP-a, kriterij kvalificiranih učinaka obvezuje Komisiju da utvrdi vjerojatnost da to ponašanje ima učinke u EGP-u, što Komisija nije analizirala u spornoj odluci, a što Opći sud također nije provjerio. On je utvrdio da je predmetno ponašanje imalo za cilj ograničiti tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu, prije nego što je uzeo u

obzir činjenicu da je ono usvojeno i provedeno izvan EGP-a. Budući da društvo Martinair ne kontrolira ni cijene koje špediteri primjenjuju na otpremnike ni one koje se naplaćuju potrošačima u EGP-u, njegovo „ulazno ponašanje” nije moglo imati za cilj ograničavanje tržišnog natjecanja unutar EGP-a.

86 Ako je utemeljena tvrdnja Općeg suda, prema kojoj kvalifikacija ograničenja tržišnog natjecanja kao ograničenja „s obzirom na cilj” podrazumijeva postojanje vjerojatnih učinaka na unutarnje tržište, članak 101. UFEU-a primjenjuje se na svako koluzivno ponašanje, neovisno o mjestu gdje se događa, provodi ili proizvodi učinke. Takvo tumačenje članka 101. UFEU-a ne može biti pravilno i osim toga, povređuje opća načela međunarodnog prava.

87 Kao drugo, Opći sud je pogrešno propustio ocijeniti vjerojatnost pretpostavki na kojima se temelji Komisijin zaključak o trenutačnim učincima u EGP-u, koji se pretpostavljaju u spornoj odluci.

88 U točki 141. pobijane presude on je utvrdio da se ti učinci mogu ostvariti unutar EGP-a, pod uvjetom da špediteri na cijenu svojih paketa usluga prebacuju eventualni dodatni trošak koji proizlazi iz spornog zabranjenog sporazuma. Međutim, Komisija nije ispitala te učinke na koje upućuje Opći sud niti je uzela u obzir implicitne analitičke i činjenične uvjete tih pretpostavki, što čak ni ne osporava. Kao prvo, nije provjerila je li sporno ponašanje dovelo do povećanja cijena usluga zračnog prijevoza na tržištima izvan EGP-a. Kao drugo, čak i da se dokaže postojanje učinka na tržišno natjecanje, Komisija nije dokazala niti je ispitala je li riječ o povećanju ukupnih troškova koje snose špediteri i, u slučaju potvrdnog odgovora, koliki je opseg tih učinaka ili tog povećanja cijena. Kao treće, čak i pod pretpostavkom da su špediteri pretrpjeli povećanje troškova, ona nije razmatrala, pa čak ni provjerila, mogućnost da su špediteri prebacili te povećane troškove na svoje klijente, odnosno otpremnike sa sjedištem izvan EGP-a. Kao četvrto, čak i pod pretpostavkom da je došlo do takvog prebacivanja troškova, koji su uostalom hipotetski i vjerojatno beznačajni, ona nije provjerila jesu li pošiljatelji posljedično povećali svoje cijene. U okviru građanskih tužbi za naknadu štete koje su u tijeku pred nacionalnim sudovima, otpremnici i špediteri koji se nalaze izvan i unutar EGP-a osim toga tvrde da nisu prebacili „dodatne troškove” koji eventualno proizlaze iz spornog postupanja.

89 Neprovođenje istrage o vjerojatnosti i opsegu dodatnih troškova koje snose potrošači u EGP-u dovodi do toga da su učinci na kojima Komisija temelji svoju nadležnost po definiciji hipotetski i spekulativni. Nije dokazano u kojoj je mjeri, s jedne strane, ponašanje u području prijevoza ulaznog tereta dovelo do povećanja ukupnih cijena usluga prijevoza tereta fakturiranih špediterima i, s druge strane, u kojoj su mjeri ta povećanja dovela do viših cijena naplaćenih otpremnicima te su prenesena na potrošače koji kupuju robu uvezenu u EGP. Međutim, ne može se pretpostaviti, bez pažljive ocjene, da povećanje cijena na uzlaznom tržištu izravno dovodi do povećanja cijena na silaznom tržištu.

90 Učinci na koje se poziva Komisija i koje Opći sud bezuvjetno prihvaća stoga su samo hipotetski ili, u svakom slučaju, manje važni te nisu dovoljno vjerojatni da bi proizveli kvalificirane učinke. Zaključci Općeg suda temelje se na pretpostavci prenošenja troškova od strane špeditera, kao i na pretpostavci da će ih i pošiljatelji dodatno prenijeti, a da pritom nije potkrijepljena vjerojatnost nijedne od tih pretpostavki, unatoč velikom broju dokaza koji dovode u pitanje njihovu vjerojatnost. Smatrajući da se vjerojatni učinci koji se zahtijevaju od ponašanja unutar EGP-a mogu utvrditi na temelju spekulativnih kriterija i ocjena, Opći sud je povrijedio svoju obvezu obrazlaganja i, u svakom slučaju, počinio pogrešku koja se tiče prava i povrijedio članak 101. UFEU-a.

91 Komisija tvrdi da je ovaj dio jedinog žalbenog razloga djelomično nedopušten i djelomično neosnovan.

Ocjena Suda

92 Kao prvo, valja naglasiti da iz sudske prakse navedene u točki 51. ove presude proizlazi da se uvjet koji se odnosi na „vjerojatnost" kvalificiranih učinaka na koji se društvo Martinair poziva ne razlikuje od uvjeta koji se odnosi na predvidljivost tih učinaka, s obzirom na to da je, u skladu s tom sudskom praksom, dovoljno uzeti u obzir vjerojatne učinke ponašanja na tržišno natjecanje kako bi bio ispunjen uvjet koji se odnosi na zahtjev predvidljivosti. Prema tome, Martinair pogrešno tvrdi da je zahtjev vjerojatnosti kriterij koji se pridodaje kriterijima predvidljivosti, bitnosti i trenutačnosti. Slijedom toga, društvo Martinair ne može s uspjehom prigovoriti Općem sudu, kao što je to navedeno u točki 83. ove presude, da je propustio provjeriti vjerojatnost učinka na cijene uvezene robe, iako je Opći sud u točkama 144. do 163. pobijane presude analizirao predvidljivost tog učinka.

93 Kao drugo, valja istaknuti da je, u točki 128. pobijane presude, Opći sud naveo da, u slučaju ponašanja za koje je Komisija, kao u ovom slučaju, smatrala da pokazuje stupanj štetnosti za tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu ili unutar EGP-a dovoljan da bi ga se moglo kvalificirati kao ograničavanje tržišnog natjecanja „s obzirom na cilj", u smislu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u, primjena kriterija kvalificiranih učinaka ne može zahtijevati dokazivanje konkretnih učinaka koje zahtijeva kvalifikacija ponašanja kao ograničavanje tržišnog natjecanja „s obzirom na posljedicu", u smislu tih odredbi.

94 Isto tako, on je u točki 132. te presude naveo da bi tumačenje kriterija kvalificiranih učinaka, kako se čini da zagovara društvo Martinair, na način da zahtijeva dokaz konkretnih učinaka spornog ponašanja, čak i ako postoji ograničenje tržišnog natjecanja „s obzirom na cilj", dovelo do toga da se na Komisijinu nadležnost za utvrđivanje i sankcioniranje povrede članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u primjenjuje uvjet koji se ne temelji na tekstu tih odredbi.

95 Opći sud je iz toga u točki 133. navedene presude zaključio da društvo Martinair, s jedne strane, nije moglo valjano prigovoriti Komisiji da je počinila pogrešku time što je utvrdila da je kriterij kvalificiranih učinaka ispunjen, iako je u uvodnim izjavama 917., 1190. i 1277. sporne odluke navela da nije dužna ocijeniti protutržišne učinke spornog postupanja s obzirom na njegov protutržišni cilj i, s druge strane, da niti iz tih uvodnih izjava nije moglo zaključiti da Komisija nije provela nikakvu analizu učinaka koje je navedeno postupanje proizvelo na unutarnjem tržištu ili unutar EGP-a u svrhu primjene tog kriterija.

96 Međutim, kao što je to već navedeno u podrednom obrazloženju te točke 133., iz navedenih točaka koje društvo Martinair osporava ne može se zaključiti da je Opći sud smatrao da kvalifikacija predmetne povrede kao povrede „s obzirom na cilj" čini suvišnom svaku ocjenu mogućeg nastanka učinaka unutar EGP-a koja omogućuje utvrđivanje Komisijine nadležnosti za primjenu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u na ponašanja izvan EGP-a.

97 Naime, iz tumačenja točaka 124. do 142. pobijane presude proizlazi da je Opći sud u navedenim osporavanim točkama samo odbio argumentaciju koju mu je podnijelo društvo Martinair, sažetu u točkama 107. i 108. te presude. Stoga je u tim točkama iznio razloge zbog kojih je društvo Martinair pogrešno tvrdilo da Komisijino navođenje, u uvodnoj izjavi 917. sporne odluke, činjenice da nije provela nikakvu ocjenu protutržišnih učinaka predmetnih protutržišnih praksi znači da Komisija, zbog prirode tih praksi, nije ocijenila jesu li one imale, na tržišno natjecanje

unutar Unije ili EGP-a, učinak koji omogućuje utvrđivanje njezine nadležnosti za primjenu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u na ulazne usluge prijevoza tereta, s obzirom na kriterij kvalificiranih učinaka.

98 Međutim, s jedne strane, Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u biti odgovorio da se kriterij kvalificiranih učinaka, koji služi za zasnivanje izvanteritorijalne nadležnosti Komisije, razlikuje od pitanja može li se sporni zabranjeni sporazum kvalificirati kao ograničenje tržišnog natjecanja u smislu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u. Kao što je to nezavisni odvjetnik također istaknuo u točki 42. svojeg mišljenja, kriterij kvalificiranih učinaka, koji može poslužiti kao temelj za Komisijinu nadležnost za izvanteritorijalnu primjenu pravila tržišnog natjecanja Unije i EGP-a s obzirom na međunarodno javno pravo, ne podudara se s bitnim kriterijem koji se odnosi na ograničenje tržišnog natjecanja, s obzirom na cilj ili s obzirom na posljedicu, na unutarnjem tržištu Unije ili EGP-a, kojim je uvjetovana Komisijina nadležnost za utvrđivanje i sankcioniranje, na temelju prava Unije, povrede tih pravila tržišnog natjecanja.

99 S druge strane, analiza Općeg suda kojom se nastoji utvrditi je li Komisija pravilno smatrala da je kriterij kvalificiranih učinaka ispunjen u ovom slučaju iznesena je u točkama 144. do 184. pobijane presude u pogledu usklađivanja, razmatranog zasebno, ulaznih usluga prijevoza tereta i u točkama 185. do 196. te presude u pogledu jedinstvene i trajne povrede, razmatrane kao cjeline.

100 U tim okolnostima društvo Martinair pogrešno tumači pobijanu presudu kada tvrdi da je Opći sud povrijedio svoju obvezu obrazlaganja, počinio pogrešku koja se tiče prava i povrijedio članak 101. UFEU-a time što je smatrao da kvalifikacija predmetne povrede kao povrede „s obzirom na cilj” čini suvišnom svaku ocjenu mogućeg nastanka učinaka unutar EGP-a kako bi utvrdio Komisijinu nadležnost u pogledu ulaznih usluga prijevoza tereta. Argumentaciju navedenu u točkama 84. do 86. ove presude stoga treba odbiti kao neosnovanu.

101 Kao treće, što se tiče argumentacije iznesene u točkama 87. do 90. ove presude, najprije valja utvrditi da, u dijelu u kojem društvo Martinair njome tvrdi da sporna odluka sadržava nedostatke, ta argumentacija nije usmjerena protiv pobijane presude, nego protiv sporne odluke. Stoga je u tom dijelu treba odbaciti kao nedopuštenu (vidjeti, po analogiji, presudu od 29. lipnja 2023., TUIfly/Komisija, C-763/21 P, EU:C:2023:528, t. 53. i navedenu sudsku praksu).

102 Nadalje, valja utvrditi da, suprotno onomu što se navodi argumentacijom koju je iznijelo društvo Martinair, analiza koju je Opći sud proveo u pogledu pretpostavki na kojima se temelji Komisijin zaključak o kvalificiranim učincima spornog zabranjenog sporazuma u EGP-u nije ograničena samo na utvrđenje iz točke 141. pobijane presude, nego se nalazi u njezinim točkama 124. do 142. Međutim, one se odnose upravo na pitanje ubrajaju li se dodatni trošak koji su otpremnici možda morali platiti, kao i previsoke cijene robe uvezene u EGP koje su iz toga mogle proizaći, među učinke spornog ponašanja na koje se Komisija osnovano pozvala radi primjene kriterija kvalificiranih učinaka. Osim toga, u točkama 144. do 184. te presude Opći sud je analizirao, s obzirom na argumentaciju koju mu je podnijelo društvo Martinair, je li taj učinak bio predvidljiv, bitan i trenutačan, kako se zahtijeva.

103 S obzirom na to, što se konkretno tiče točke 141. pobijane presude, valja podsjetiti da je Opći sud u njoj iz utvrđenja koja je proveo u prethodnim točkama te presude zaključio da, ako špediteri na cijenu svojih paketa usluga prebacuju eventualni dodatni trošak koji proizlazi iz spornog zabranjenog sporazuma, jedinstvena i trajna povreda može imati utjecaj osobito na tržišno

natjecanje između špeditera kako bi pridobili klijente tih otpremnika, u dijelu u kojem se odnosi na dolazne rute, i, slijedom toga, učinak na cijene uvezene robe može se pokazati na unutarnjem tržištu ili unutar EGP-a.

104 Međutim, društvo Martinair, time što u biti tvrdi da je ta točka 141. pogrešna i time što u tom pogledu iznosi argumente navedene u točkama 88. do 90. ove presude, zapravo želi ponovno dovesti u pitanje ocjenu Općeg suda prema kojoj je Komisija, s jedne strane, u svrhu primjene kriterija kvalificiranih učinaka osnovano utvrdila učinak na cijene uvezene robe i, s druge strane, u dovoljnoj mjeri dokazala da taj učinak ima obilježja koja se zahtijevaju kako bi ga se smatralo, među ostalim, bitnim i trenutačnim. Stoga se ta argumentacija ne razlikuje od one iznesene u potporu prvom dijelu jedinog žalbenog razloga. Međutim, iz analize potonje argumentacije proizlazi da društvo Martinair nije uspjelo dokazati da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da je Komisija osnovano uzela u obzir taj učinak u tu svrhu.

105 Naposljetku, pod pretpostavkom da društvo Martinair, navodeći da je Opći sud propustio ocijeniti vjerojatnost učinka na cijene uvezene robe, zapravo tvrdi da Opći sud nije ocijenio predvidljivost tog učinka, dovoljno je istaknuti da je Opći sud u točkama 144. do 163. pobijane presude, na koje se ne odnosi ovaj dio, analizirao pitanje je li taj učinak bio predvidljiv u svrhu primjene kriterija kvalificiranih učinaka, u smislu sudske prakse navedene u točki 51. ove presude.

106 Iz svega navedenoga slijedi da drugi dio jedinog žalbenog razloga treba odbaciti kao djelomično nedopušten i odbiti kao djelomično neosnovan.

Treći dio, koji se odnosi na zamjenu obrazloženja i nezakonito prebacivanje tereta dokazivanja

Argumentacija stranaka

107 Društvo Martinair ističe da je opća ocjena kriterija kvalificiranih učinaka predmet samo uvodne izjave 1045. sporne odluke. Međutim, Opći sud je u svim točkama od 101. do 197. pobijane presude potvrdio da je taj kriterij ispunjen, razvijajući u tim točkama rasuđivanje koje se temelji na dokazima i argumentima koje Komisija nije iznijela u spornoj odluci ili u okviru postupka pred Općim sudom. Međutim, Općem sudu ni na koji način nije dopušteno da popuni praznine u obrazloženju akta koji mu je podnesen na nadzor ili da svojim obrazloženjem zamijeni obrazloženje donositelja tog akta.

108 U tom pogledu, kao prvo, u točkama 144. do 163. pobijane presude, Opći sud ocijenio je predvidljivost prebacivanja navodnog uzlaznog određivanja cijena ulaznih usluga na silazno tržište otpremljene robe, oslanjajući se na utvrđenje koje Komisija nije iznijela ni u spornoj odluci ni tijekom postupka pred njim. Konkretno, činjenica da je u toj odluci navedeno da su troškovi usluga prijevoza tereta troškovi inputa nije istovjetna tvrdnji da su cijene usluga prijevoza tereta „promjenjivi troškovi koji utječu na granične troškove”. Stoga je Opći sud u točki 156. pobijane presude Komisijino obrazloženje zamijenio svojim obrazloženjem.

109 Osim toga, Opći sud odbio je argument prema kojem učinak prebacivanja tereta čini prebacivanje dodatnih troškova nepredvidljivim, dok je Komisija izričito odbila ispitati taj učinak. Međutim, zanemario je taj nedostatak analize i teret dokazivanja navedenog učinka pripisao društvu Martinair, iako je na Komisiji da utvrdi svoju mjesnu nadležnost na temelju predvidljivih učinaka.

Stoga je Komisija trebala dokazati da bi se troškovi ulaznih usluga prijevoza tereta mogli prenijeti na potrošače u EGP-u. Činjenica da je društvo Martinair odlučilo izraditi gospodarsku studiju ne utječe na tu obvezu.

110 Kao drugo, u točkama 164. do 174. pobijane presude Opći sud smatrao je da navodno određivanje cijena za ulazne usluge prijevoza tereta ima bitne učinke u EGP-u i da je to utvrđenje opravdano obilježjima povrede, kao što su njezino trajanje, doseg i priroda. Međutim, Komisija nije iznijela nijedno od tih obilježja kako bi opravdala bitnu prirodu utjecaja cijena ulaznih usluga prijevoza tereta na tržišno natjecanje u EGP-u.

111 Usto, nije dokazano utvrđenje Općeg suda iz točke 172. pobijane presude, prema kojem je cijena usluga prijevoza tereta, a time i predmetne dodatne naknade, važan element troška prevezene robe, koji utječe na njezinu prodaju. Značajke navedene u prethodnoj točki ove presude, na koje se odnosi sporna odluka, ne odnose se na učinke u EGP-u uzrokovane cijenama ulaznih usluga prijevoza tereta, nego na jedinstvenu i trajnu povredu koja ima izravan utjecaj u EGP-u putem prijevoza robe u inozemstvo. Ta odluka ne sadržava nikakvo utvrđenje o bitnoj prirodi učinka u pogledu ulaznih usluga prijevoza tereta i ne navodi nijedan dokaz o navodnom učinku tog ponašanja na temelju kojeg bi Opći sud mogao poduprijeti ono što tvrdi u toj točki 172. Udio dodatnih naknada u ukupnoj cijeni usluga prijevoza tereta nije relevantan u tom pogledu te se nijednim elementom u spisu ne utvrđuje veza između dodatnih naknada i troška uvezene robe. Kako bi došao do zaključka iz navedene točke 172., Opći sud je stoga svojim rasuđivanjem stvarno zamijenio Komisijino rasuđivanje, koje ne postoji.

112 Kao treće, u točkama 175. do 183. pobijane presude Opći sud zaključio je da navodno određivanje cijena za ulazne usluge prijevoza tereta dovodi do neposrednih učinaka u EGP-u, unatoč intervenciji neovisnih subjekata u različitim fazama lanca vrijednosti koji sami moraju odlučiti dalje prenijeti te cijene. Međutim, kao što je to već navedeno u okviru prvog dijela žalbenog razloga, Komisija u spornoj odluci nije dokazala uzročno-posljedični lanac, nego je trenutačne učinke temeljila na spekulativnim i neprovjerljivim pretpostavkama. U nedostatku dokaza o navodnoj trenutačnosti učinaka, pa čak i spominjanja takve trenutačnosti u spornoj odluci, zaključak Općeg suda nije osnovan.

113 Komisija ističe da je ovaj dio žalbenog razloga neosnovan.

Ocjena Suda

114 Točno je da iz sudske prakse proizlazi da se opseg nadzora zakonitosti predviđenog u članku 263. UFEU-a proteže na sve elemente Komisijinih odluka u vezi s postupcima na temelju članaka 101. i 102. UFEU-a nad kojima Opći sud provodi detaljan nadzor kako prava tako i činjenica u pogledu razloga koje navede tužitelj, uzimajući u obzir sve elemente koje je tužitelj naveo. Međutim, sudovi Unije ne mogu u okviru tog nadzora nadomjestiti obrazloženje autora predmetnog akta svojim vlastitim obrazloženjem (presuda od 4. srpnja 2024., Westfälische Drahtindustrie i Pampus Industriebeteiligungen/Komisija, C-70/23 P, EU:C:2024:580, t. 38. i navedena sudska praksa).

115 Opći sud stoga ne može svojim obrazloženjem popuniti praznine u obrazloženju pobijanog akta, na način da se njegovo ispitivanje ne veže ni na jednu ocjenu iz tog akta (presuda od 18. srpnja 2013., UEFA/Komisija, C-201/11 P, EU:C:2013:519, t. 65. i navedena sudska praksa).

116 Međutim, kada Opći sud samo odgovori na argumentaciju koja je pred njim iznesena i na taj način pojasni obrazloženje pobijanog akta, ne može se smatrati da on vlastitim obrazloženjem zamjenjuje obrazloženje donositelja tog akta (vidjeti, u tom smislu, presude od 12. lipnja 2014., Deltafina/Komisija, C-578/11 P, EU:C:2014:1742, t. 56. i od 23. studenoga 2023., Ryanair/Komisija, C-209/21 P, EU:C:2023:905, t. 49.)

117 U ovom predmetu valja podsjetiti na to da se, kao što je to već istaknuto u točki 53. ove presude, prvi razlog na koji se Komisija oslonila u uvodnoj izjavi 1045. sporne odluke kako bi utemeljila svoje utvrđenje prema kojem je kriterij kvalificiranih učinaka u ovom slučaju ispunjen, sastoji od učinka na cijene uvezene robe.

118 U tom pogledu, što se tiče, kao prvo, prigovora usmjerenih protiv točaka 144. do 163. pobijane presude, u kojima je Opći sud ocijenio uvjet koji se odnosi na predvidljivost tog učinka, najprije valja istaknuti da se u tim točkama Opći sud pozvao na uvodne izjave 14., 17., 70., 846., 874., 879., 899., 909., 1031., 1045., 1199. i 1208. sporne odluke, pri čemu je odgovorio na argumentaciju koju mu je društvo Martinair iznijelo u potporu svojoj tvrdnji prema kojoj taj uvjet u ovom slučaju nije ispunjen. Stoga je Opći sud na tumačenju svih uvodnih izjava sporne odluke i svojoj ocjeni argumentacije koju mu je podnijelo društvo Martinair u točki 163. pobijane presude temeljio svoj zaključak prema kojem je Komisija u dovoljnoj mjeri dokazala da je navedeni učinak predvidljiv, kako se zahtijeva.

119 Nadalje, što se tiče točke 156. pobijane presude, na koju se konkretno osvrće društvo Martinair, točno je da je Opći sud u njoj utvrdio da cijena usluga prijevoza tereta predstavlja input za špeditere i da je riječ o varijabilnom trošku, čije povećanje u načelu ima za učinak povećanje graničnog troška s obzirom na koji špediteri određuju vlastite cijene. Međutim, Opći sud izričito je utemeljio to utvrđenje na uvodnim izjavama 14. i 70. sporne odluke, pri čemu je upotrebom izraza „proizlazi” jasno objasnio da se navedeno utvrđenje nije sastojalo u doslovnom preuzimanju teksta tih uvodnih izjava, nego proizlazi iz njegova vlastitog tumačenja tih odlomaka sporne odluke. Međutim, društvo Martinair ne tvrdi da je Opći sud tim tumačenjem iskrivio tu odluku. Stoga se Opći sud u toj točki ograničio na pojašnjavanje obrazloženja sporne odluke, pri čemu je izveo određene naznake iz elemenata koji se u njoj nalaze.

120 Naposljetku, valja istaknuti da je, kao što to tvrdi društvo Martinair, na Komisiji da utvrdi da je ispunjen kriterij kvalificiranih učinaka i da stoga dokaže da predmetne prakse imaju predvidljive, trenutačne i bitne učinke u Uniji ili, kao u ovom slučaju, u EGP-u. Međutim, Opći sud nije povrijedio to pravilo o prijenosu tereta dokazivanja kada je odbio argument društva Martinair prema kojem učinak prebacivanja tereta čini prebacivanje dodatnih troškova nepredvidljivim, čak i ako je Komisija odbila ispitati taj učinak.

121 U tom pogledu, nakon što je u točkama 144. i 145. pobijane presude izložio doseg tog zahtjeva predvidljivosti, Opći sud je u točki 149. te presude utvrdio da takvo povećanje po svojoj prirodi – osim ako bi se smatralo da se povećanje dodatne pristojbe za gorivo i dodatne pristojbe za sigurnost može putem dovoljno vjerojatnog učinka povezanih posuda kompenzirati odgovarajućim smanjenjem cijena i drugih dodatnih naknada – u načelu može dovesti do povećanja ukupne cijene ulaznih usluga prijevoza tereta. Točno je da je dodao da društvo Martinair nije uspjelo dokazati da je učinak prebacivanja tereta toliko vjerojatan da bi učinak na cijene uvezene robe činio nepredvidljivim. Međutim, tom utvrđenju prethodi, u točkama 146. do 148. i u prvoj rečenici točke 149. navedene presude, analiza na temelju koje je Opći sud na temelju elemenata iz uvodnih izjava 846., 909., 1199., 1208. sporne odluke, sažetih u točkama 146. i 147.

navedene presude, zaključio da su inkriminirani prijevoznici mogli predvidjeti da horizontalno određivanje dodatne pristojbe za gorivo i dodatne naknade za sigurnost kao i odbijanje plaćanja provizija dovode do povećanja ukupne cijene ulaznih usluga prijevoza tereta.

122 Stoga je Opći sud tek nakon što je utvrdio da je Komisija u spornoj odluci u dovoljnoj mjeri dokazala predvidljivost takvog povećanja ispitao je li društvo Martinair, koje se u tom pogledu pozivalo na nezakonitost sporne odluke, podnijelo elemente koji omogućuju obaranje tog utvrđenja. Budući da se društvo Martinair u tu svrhu pozvalo na ekonomsko izvješće i tvrdilo da postoji učinak prebacivanja tereta, Opći sud je u točki 151. pobijane presude istaknuo da je u tom ekonomskom izvješću zaključeno, na temelju pretpostavki o funkcioniranju sektora prijevoza tereta, da je teoretski „vjerojatno” da se takav učinak ostvaruje u ovom slučaju, ali i, u točki 152. te presude, da navedeno ekonomsko izvješće ne sadržava, osim nejasnih i općenitih tvrdnji, nijedan konkretan podatak koji bi mogao potkrijepiti taj zaključak.

123 Međutim, prema ustaljenoj sudskoj praksi, na Komisiji je da utvrdi dokaze kojima se u dovoljnoj mjeri može dokazati postojanje činjenica koje predstavljaju povredu prava tržišnog natjecanja. Suprotno tomu, na poduzetniku koji se poziva na razlog obrane protiv utvrđenja takve povrede jest da podnese dokaz da se taj razlog obrane mora prihvatiti. Međutim, iako je u skladu s tim načelima teret dokazivanja na Komisiji odnosno predmetnom poduzetniku, činjenični elementi koje ističe jedna stranka mogu biti takve prirode da obvezuju drugu stranku da pruži objašnjenje ili opravdanje, u nedostatku kojeg je dopušteno zaključiti da je obveza u pogledu tereta dokazivanja ispunjena (vidjeti, u tom smislu, presudu od 21. prosinca 2023., Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, t. 120. i navedenu sudsku praksu).

124 Ta se sudska praksa, koja se temelji na općim pravilima o izvođenju dokaza, može primijeniti na situaciju u kojoj Komisija mora dokazati svoju mjesnu nadležnost u pogledu ponašanja koja potječu izvan područja Unije ili EGP-a.

125 Iz toga slijedi da se, s obzirom na to da je Opći sud prethodno utvrdio da je Komisija u dovoljnoj mjeri dokazala predvidljivost predmetnog povećanja cijena, ne može smatrati da je Opći sud, odlučujući kao što je izloženo u točki 122. ove presude, nezakonito prebacio teret dokazivanja.

126 Osim toga, budući da društvo Martinair namjerava dovesti u pitanje ocjenu Općeg suda u pogledu ekonomskog izvješća na koje se pozivalo, kako je navedeno u točkama 150. do 152. pobijane presude, dovoljno je istaknuti da je takva argumentacija nedopuštena, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 57. ove presude, s obzirom na to da društvo Martinair ne tvrdi da je Opći sud iskrivio sadržaj tog izvješća.

127 Iz prethodno navedenog proizlazi da argumentaciju navedenu u točkama 108. i 109. ove presude treba odbaciti kao djelomično nedopuštenu i odbiti kao djelomično neosnovanu.

128 Kao drugo, što se tiče prigovora usmjerenih protiv točaka 164. do 174. pobijane presude, koje sadržavaju ocjenu Općeg suda o bitnoj prirodi učinka na cijene uvezene robe, valja istaknuti, s jedne strane, da je Opći sud u točki 167. te presude utvrdio, pozivajući se na uvodne izjave 1146., 1215. i 1217. sporne odluke, da je trajanje jedinstvene i trajne povrede iznosilo 21 mjesec u dijelu u kojem se odnosi na rute između Unije i trećih zemalja i osam mjeseci u dijelu u kojem se odnosi na rute EGP-a osim ruta između Unije i trećih zemalja. Također je utvrdio da je takvo bilo i trajanje sudjelovanja svih inkriminiranih prijevoznika, osim društava Lufthansa Cargo i Swiss International Air Lines.

129 U točki 168. te presude dodao je da iz uvodne izjave 889. sporne odluke, koju je naveo u toj točki, proizlazi da su dodatna pristojba za gorivo i dodatna naknada za sigurnost mjere opće primjene koje nisu bile specifične za određenu rutu i čiji je cilj bio da se primjenjuju na sve rute na svjetskoj razini, uključujući rute prema EGP-u. U točki 169. navedene presude dodao je i da iz uvodne izjave 1030. sporne odluke proizlazi da je cilj jedinstvene i trajne povrede bio ograničiti tržišno natjecanje među inkriminiranim prijevoznicima, osobito na rutama između EGP-a i trećih zemalja, i da je u njezinoj uvodnoj izjavi 1208. Komisija zaključila da je utvrđivanje različitih elemenata cijene jedno od najtežih ograničenja tržišnog natjecanja i da je stoga utvrdila da jedinstvena i trajna povreda zaslužuje primjenu koeficijenta težine koji se nalazi „na gornjem dijelu raspona” predviđenog Smjernicama navedenima u točki 34. ove presude.

130 Stoga nije dokazano da se Opći sud, kako bi zaključio o bitnoj prirodi učinka na cijene uvezene robe, oslonio na obilježja spornog zabranjenog sporazuma koja se nisu nalazila u spornoj odluci. Okolnost da se Komisija nije izričito pozvala na elemente istaknute u točkama 164. do 174. pobijane presude u dijelu te odluke koji se odnosi na utvrđivanje njezine mjesne nadležnosti ne može oboriti to utvrđenje, uzimajući u obzir sudsku praksu navedenu u točki 115. ove presude. Naime, ona zahtijeva samo da je ispitivanje Općeg suda povezano s ocjenama iz akta koji podliježe njegovu nadzoru. Osim toga, kao što to proizlazi iz točaka 117. i 134. pobijane presude, prva rečenica uvodne izjave 1045. sporne odluke sadržavala je, makar i sažeto, elemente koji su Općem sudu omogućili da provjeri je li Komisija opravdala svoju izvanteritorijalnu nadležnost s obzirom na kriterij kvalificiranih učinaka. Naime, upravo su ti elementi, u vezi s drugim uvodnim izjavama te odluke, navedenima, među ostalim, u točkama 167. do 169. pobijane presude, omogućili Općem sudu da provjeri je li Komisija stvarno utvrdila postojanje takvih učinaka i, osobito, njihovu predvidljivost.

131 S druge strane, u dijelu u kojem društvo Martinair konkretno osporava utvrđenje iz točke 172. pobijane presude, dovoljno je istaknuti da je ta točka, koja se uostalom temelji na uvodnoj izjavi 1031. sporne odluke, zaključna točka analize koju je Opći sud proveo u točkama 170. i 171. te presude i da je ta analiza, kao što je to Opći sud naveo u toj točki 170., provedena samo radi potpunosti. Međutim, budući da su točke 164. do 169. navedene presude dovoljne da se na njima temelji zaključak do kojeg je Opći sud došao u njezinoj točki 174., prema kojem je Komisija u dovoljnoj mjeri dokazala da je učinak na cijene uvezene robe bitan, kako se i zahtijeva, tu argumentaciju treba odbiti kao bespredmetnu. Naime, prema ustaljenoj sudskoj praksi, prigovori protiv sporednih obrazloženja sadržanih u odluci Općeg suda ne mogu dovesti do njezina ukidanja te su stoga bespredmetni (presude od 15. listopada 2002., Limburgse Vinyl Maatschappij i dr./Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, t. 537. i od 4. listopada 2024., thyssenkrupp/Komisija, C-581/22 P, EU:C:2024:821, t. 263. i navedena sudska praksa).

132 Argumentaciju navedenu u točkama 110. i 111. ove presude stoga treba odbiti kao djelomično neosnovanu i kao djelomično bespredmetnu.

133 Kao treće, što se tiče prigovora koji se odnosi na točke 175. do 183. pobijane presude, u kojima je Opći sud ocijenio je li Komisija u dovoljnoj mjeri dokazala trenutačnost učinka na cijene uvezene robe, dovoljno je utvrditi da se taj prigovor u biti temelji na pretpostavci prema kojoj je društvo Martinair prvim dijelom svojeg jedinog žalbenog razloga dokazalo da je Komisija svoje utvrđenje kvalificiranih učinaka temeljila na spekulativnim i neprovjerljivim pretpostavkama. No, iz točaka 51. do 82. ove presude proizlazi da je ta premisa neosnovana. Slijedom toga, navedeni je prigovor također neosnovan.

134 Iz svega prethodno navedenog proizlazi da treći dio jedinog žalbenog razloga treba odbaciti kao djelomično nedopušten, i odbiti kao djelomično bespredmetan odnosno djelomično neosnovan.

Četvrti dio, koji se odnosi na jedinstvenu i trajnu povredu kao temelj Komisijine mjesne nadležnosti

Argumentacija stranaka

135 Društvo Martinair tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točkama 186. i 188. pobijane presude smatrao da se Komisijina nadležnost za primjenu članka 101. UFEU-a na ulazne usluge prijevoza tereta može utvrditi na temelju učinaka jedinstvene i trajne povrede kao cjeline, uključujući na temelju učinaka elementa različitog od te povrede koja je izravno provedena na tržištima EGP-a.

136 Pojam „jedinstvene i trajne povrede” postupovno je pravilo čiji je cilj ublažiti teret dokazivanja tijela nadležnih za tržišno natjecanje, što im omogućuje da prikupe dokaze o povredi koja traje dulje razdoblje i koja kombinira različita ponašanja koja čine opći sustav. Međutim, njime se ne može proširiti područje primjene UFEU-a, osim ako se mjesna nadležnost Komisije ne proširi na svako ponašanje koje je dio općeg sustava, neovisno o tome gdje se to ponašanje ili njegovi učinci nalaze. Najprije treba utvrditi da su određena ponašanja obuhvaćena zemljopisnim područjem primjene članka 101. UFEU-a. Tek nakon toga se može utvrditi da su ta ponašanja dio jedinstvene i trajne povrede.

137 Upućivanje na točku 57. presude od 6. rujna 2017., Intel/Komisija (C-413/14 P, EU:C:2017:632), koje je Opći sud proveo u točki 193. pobijane presude, ne može potkrijepiti relevantnost kriterija koji se odnosi na postojanje jedinstvene i trajne povrede kao cjeline, kako bi se utvrdilo da je ispunjen kriterij kvalificiranih učinaka, s obzirom na to da ponašanje i tržište o kojima je riječ u predmetu u kojem je donesena ta presuda nisu usporedivi s onima o kojima je riječ u ovom predmetu.

138 Komisija odgovara da ovaj dio žalbenog razloga nije osnovan.

Ocjena Suda

139 Kao što to osobito proizlazi iz točke 81. pobijane presude, društvo Martinair se pred Općim sudom ograničava samo na osporavanje Komisijine nadležnosti za primjenu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u na sporno ponašanje u dijelu u kojem se odnosi na ulazne usluge prijevoza tereta.

140 U tom je pogledu Opći sud u točki 184. pobijane presude zaključio da je Komisija osnovano utvrdila da je kriterij kvalificiranih učinaka ispunjen u pogledu usklađivanja u pogledu ulaznih usluga prijevoza tereta, promatranog zasebno, tako da je utvrđena Komisijina nadležnost za primjenu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u na sporno ponašanje, u dijelu u kojem se osporava. Iz toga slijedi da je Opći sud samo radi potpunosti ispitao, u točkama 185. do 196. pobijane presude, je li Komisija, kako bi utvrdila svoju nadležnost za primjenu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u na sporno ponašanje, u uvodnoj izjavi 1046. sporne odluke imala pravo utvrditi da je kriterij kvalificiranih učinaka ispunjen s obzirom na učinke jedinstvene i trajne povrede kao cjeline

141 Osim toga, kao što to proizlazi iz analize prvih triju dijelova jedinog žalbenog razloga, Opći sud nije počinio pogreške koje se tiču prava ni navodne zamjene obrazloženja time što je u točki 184. pobijane presude zaključio u tom smislu.

142 U tim okolnostima valja utvrditi da se taj četvrti dio jedinog žalbenog razloga odnosi na sporedno obrazloženje pobijane presude. Slijedom toga, treba ga odbiti kao bespredmetnog, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 131. ove presude.

143 Budući da nijedan dio jedinog žalbenog razloga koji je društvo Martinair istaknulo u prilog svojoj žalbi nije prihvaćen, taj žalbeni razlog, a stoga i predmetnu žalbu, valja odbiti u cijelosti.

Troškovi

144 U skladu s člankom 184. stavkom 2. Poslovnika, kada je žalba odbijena, Sud odlučuje o troškovima.

145 Sukladno članku 138. stavku 1. tog poslovnika, koji se na temelju njegova članka 184. stavka 1. primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.

146 Budući da društvo Martinair nije uspjelo sa svojim jedinim žalbenim razlogom, te s obzirom na to da je Komisija zatražila da ono snosi troškove, treba mu naložiti da, osim vlastitih troškova, snosi i troškove Komisije.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) proglašava i presuđuje:

1. Žalba se odbija.

2. Društvu Martinair Holland NV nalaže se snošenje troškova.

Potpisi